

Sygn. akt III AUa 1011/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 listopada 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Alicja Podlewska
-----------------	----------------------

po rozpoznaniu w dniu 4 listopada 2021 r. w Gdańsku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy P. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Słupsku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 3 marca 2020 r., sygn. akt V U 1154/19

I. oddala apelację;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. na rzecz P. R. kwotę 240,00 (dwieście czterdzieści 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne.

SSA Alicja Podlewska

Sygn. akt III AUa 1011/20

UZASADNIENIE

Ubezpieczony P. R. wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z dnia 9 sierpnia 2019 r., domagając się jej zmiany poprzez przyznanie prawa do emerytury. W uzasadnieniu odwołania ubezpieczony podniósł,

że pracował w warunkach szczególnych jako piekarz przez okres ponad 15 lat.

Pozwany organ rentowy - Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wniósł o oddalenie odwołania w całości, podnosząc, iż na podstawie przedłożonej dokumentacji ubezpieczony udowodnił zatrudnienie w wymiarze 25 lat, 4 miesięcy i 2 dni okresów składkowych i nieskładkowych oraz żadnego okresu pracy w warunkach szczególnych.

Sąd Okręgowy w Słupsku V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem

z 3 marca 2020 r. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu P. R. prawo do emerytury od 25 lipca 2019 roku, nie stwierdzając odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, sygn. akt V U 1154/19.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

Ubezpieczony P. R., urodzony(...), złożył 25 lipca 2019 r. wniosek o emeryturę. Wraz z wnioskiem przedłożył zaświadczenia i świadectwa pracy, którymi udokumentował niekwestionowany przez pozwanego organ rentowy staż ubezpieczeniowy wynoszący łącznie 25 lat, 4 miesiące i 2 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Ubezpieczony nie należy do OFE.

W okresie od 3.9.1973 r. do 31.12.1998 r. ubezpieczony był pracownikiem w piekarni (...)w C.. Po zakończeniu okresu uczniowskiego ubezpieczony P. R. pracował od 2.2.1976 r. do 5.4.1976 r. jako ciastkarz na 1/2 etatu, od dnia 5.4.1976 r. ubezpieczony pracował w wymiarze pełnego etatu początkowo jako pomocnik ciastkarza, a od 1.11.1976 r. jako ciastkarz. Od 3.11.1980 r. ubezpieczony pracował jako piekarz piecowy. Ubezpieczony od 5.4.1976 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracował przy wypieku pieczywa w piekarni. Wykonywał wszystkie czynności związane z wypiekiem pieczywa i ciastek. Ubezpieczony pracował razem ze świadkiem R. P. oraz J. S.. Praca ubezpieczonego była pracą zaliczaną do I kategorii zatrudnienia. Ubezpieczony nie korzystał z urlopów bezpłatnych. Ubezpieczony według stanu na dzień 1 stycznia 1999 roku posiada ponad 15-letni okres pracy w warunkach szczególnych.

Przechodząc do rozważań prawnych Sąd Okręgowy stwierdził, że kwestią wymagającą rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie było ustalenie uprawnień ubezpieczonego do wcześniejszej emerytury z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach, na podstawie art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U z 2018 r. poz. 1270 ze zm.) oraz przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8 , poz. 43 ze zm.).

Bezsporne w niniejszej sprawie było, że P. R. ma ukończone 60 lat, ukończył je (...)Nie jest członkiem OFE. Posiada wymagany ponad 25 letni staż pracy liczony na dzień wejścia w życie ustawy, tj. na dzień 01.01.1999 roku. Istotą sporu w niniejszej sprawie była natomiast kwestia ustalenia, czy ubezpieczony był zatrudniony, co najmniej 15 lat w warunkach szczególnych.

W tych okolicznościach rzeczą Sądu Okręgowego było ustalenie, czy praca ubezpieczonego w okresie od 3.9.1973 r. do 31.12.1998 r. w piekarni (...) w C. może być uwzględniona do pracy wykonywanej w warunkach szczególnych. Na okoliczność charakteru pracy odwołującego w spornym okresie Sąd przeprowadził dowód z zeznań świadków, dokumentów znajdujących się w aktach ZUS oraz akt osobowych ubezpieczonego. Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że ubezpieczony w znacznej części spornego okresu zatrudnienia świadczył pracę przy wypieku pieczywa w piekarni. Sąd oparł się na spójnych i wiarygodnych zeznaniach świadków, którzy potwierdzili, że ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracował przy wypieku pieczywa w piekarni, co koreluje ze świadectwem pracy oraz z dokumentami znajdującymi się w aktach osobowych. Wprawdzie ani ubezpieczony ani świadkowie nie pamiętają tego, że w krótkim okresie (od 2.02.1976 r. do 5.4.1976 r.) ubezpieczony pracował w niepełnym wymiarze, lecz w ocenie sądu świadczy to o autentyczności ich zeznań.

W załączniku A do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, uznano za pracę w szczególnych warunkach prace przy wypieku pieczywa w piekarni (Dział X pkt 11). Stanowisko zajmowane przez ubezpieczonego zostało wymienione w załączniku do rozporządzenia w wykazie A: dział X prace w rolnictwie

i przemyśle rolno – spożywczym pkt. 10 prace przy wypieku pieczywa oraz w wykazie A dziale X poz. 11 wykazu stanowiącego załącznik do uchwały nr (...)zarządu (...)
z dnia 11 lipca 1983r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w jednostkach spółdzielczości pracy.

W oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy Sąd I instancji ustalił, że praca ubezpieczonego od 3.9.1973 r. do 31.12.1998 r. w piekarni (...)w C. była pracą w warunkach szczególnych, albowiem faktycznie ubezpieczony świadczył pracę przy wypieku pieczywa w piekarni, które to prace uwzględniono w wykazie prac wykonywanych w szczególnych warunkach.

Łączny okres pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych wynosi 25 lat, 3 miesiące i 28 dni. Sąd zaliczył ubezpieczonemu powyższy okres zatrudnienia do okresu pracy w szczególnych warunkach. Oznacza to, iż istotnie na dzień 01.01.1999 r. ubezpieczony legitymuje się wymaganym 15-letnim stażem pracy w szczególnych warunkach, a tym samym spełnia wszystkie przesłanki do uzyskania prawa do emerytury w obniżonym wieku w oparciu o art. 184 i art. 32 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W tym stanie rzeczy, z przytoczonych motywów, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury od 25.7.2019 roku, tj. od dnia złożenia wniosku o przyznanie prawa do emerytury, nie stwierdzając odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o czym orzekł, jak w sentencji. Sąd miał na względzie, że ubezpieczony nie dołączył do wniosku świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych wystawionego przez pracodawcę za sporny okres zatrudnienia. Z tych przyczyn, ustalenie, czy ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w spornym okresie zatrudnienia wykonywał pracę w warunkach szczególnych wymagało przeprowadzenia postępowania dowodowego przez Sąd. Nie można zatem w okolicznościach przedmiotowej sprawy przypisać organowi rentowemu odpowiedzialności za nieprzyznanie prawa do świadczenia emerytalnego na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Apelację od wyroku wywiódł pozwany, zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie prawa materialnego - art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez jego niewłaściwe zastosowanie i przyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury od dnia 25 lipca 2019 r. Na tej podstawie apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części i oddalenie odwołania, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa prawnego za obie instancje wg norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczony wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie na swoją rzecz od pozwanego organu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Przedmiotem sporu między stronami było, czy wnioskodawca P. R. spełnił kumulatywne przesłanki warunkujące nabycie prawa do emerytury w wieku obniżonym, przewidziane w art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 32 tej ustawy, a w szczególności, czy legitymuje się wymaganym ustawowo co najmniej 15 letnim stażem pracy w warunkach szczególnych.

We wskazanym powyżej zakresie Sąd Okręgowy przeprowadził stosowne postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c.,

nie popełnił też uchybień w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, które mogłyby uzasadnić ingerencję w treść zaskarżonego orzeczenia. Częściowo odmienna ocena spornego okresu zatrudnienia jako okresu pracy w warunkach szczególnych nie zmienia ustalenia co do legitymowania się przez wnioskodawcę co najmniej 15 letnim stażem pracy w warunkach szczególnych.

Apelacja organu rentowego okazała się bezzasadna. Pozwany podniósł wyłącznie zarzut naruszenia prawa materialnego, nie konkretyzując jednak, z czego miałyby wynikać niewłaściwe zastosowanie przez Sąd Okręgowy art. 184 ustawy o emeryturach i rentach

z FUS i nie formułując zarzutów w zakresie dokonanej przez Sąd I instancji oceny zgromadzonego materiału dowodowego i dokonanych na tej podstawie ustaleń faktycznych. Jednozdaniowej argumentacji zawartej w uzasadnieniu apelacji nie można uznać

za skutecznie postawienie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.

Podniesienie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wskazania, jakie kryteria oceny zostały naruszone przez sąd przy analizie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłuszne im taką moc przyznając – to jest –

czy i w jakim zakresie analiza ta jest niezgodna z zasadami prawidłowego rozumowania, wiedzą lub doświadczeniem życiowym, względnie – czy jest ona niepełna

(zob. postanowienie SN z dnia 23 stycznia 2001 r., IV CKN 970/00, Lex nr 52753; wyrok SN z dnia 6 lipca 2005 r., III CK 3/05, Lex nr 180925). Tylko takie skonstruowanie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. pozwala na skuteczne podważenie przeprowadzonej przez sąd oceny dowodów, a także będących jej konsekwencją ustaleń stanu faktycznego i subsumowanie ich pod określony przepis prawa. Zgodnie z wyjaśnieniem udzielonym

przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z dnia 16 listopada 2005 r. (I ACa 447/05, LEX nr 177024), które Sąd odwoławczy podziela, zarzut sprzeczności istotnych ustaleń Sądu

z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego może tylko wówczas wzruszyć zaskarżony wyrok, gdy istnieje dysharmonia między materiałem zgromadzonym w sprawie

a konkluzją, do jakiej doszedł Sąd na jego podstawie. To natomiast, że określone dowody ocenione zostały niezgodnie z intencją strony skarżącej nie oznacza jeszcze, iż sąd dopuścił się naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Apelacja nie zawiera tak skonstruowanego i uzasadnionego zarzutu, stąd nie jest on skuteczny.

Fakt, iż przesłuchani w sprawie świadkowie nie pamiętali dokładnych dat zatrudnienia ubezpieczonego w piekarni (...) w C., nie podważa ani wiarygodności, ani przydatności ich zeznań. Daty zatrudnienia ubezpieczonego, najpierw jako ucznia, a następnie na kolejnych stanowiskach pracy, wynikają z dokumentacji zgromadzonej w jego aktach osobowych. Z dokumentów tych wynikają także zakresy czynności wnioskodawcy. Wbrew twierdzeniom organu, prace wykonywane przez P. R. w (...) w C., świadkowie opisali w dostatecznie szczegółowy, a zarazem wzajemnie spójny, sposób.

Sąd Apelacyjny, aprobuując zatem ustalenia faktyczne i rozważania prawne poczynione przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku - poza kwalifikacją okresu pracy w trakcie nauki oraz okresu zatrudnienia w wymiarze 1/2 etatu - przyjmuje je za własne,

co oznacza, że nie zachodzi konieczność ich szczegółowego powtarzania.

Zgodnie z dyspozycją art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 4 powołanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (dalej też jako „rozporządzenie z 1983 r.”), prawo do emerytury na zasadach w tych przepisach określonych, po spełnieniu przesłanki wieku, nabywa ubezpieczony, który na dzień 1 stycznia 1999 r. legitymuje się łącznym stażem pracy wynoszącym w przypadku mężczyzny 25 lat, w tym co najmniej 15-letnim okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach przy pracach wymienionych w wykazie A stanowiącym załącznik do tego rozporządzenia oraz nie jest członkiem otwartego

funduszu emerytalnego albo złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w takim funduszu na dochody budżetu państwa. Ciężar dowodu wszystkich tych przesłanek spoczywa na wnioskodawcy, który w postępowaniu przed organem rentowym zatrudnienie w szczególnych warunkach może wykazać przedkładając stosowne świadectwo pracy lub zaświadczenie pracodawcy stwierdzające rodzaj zatrudnienia i stanowiska pracy zajmowane w poszczególnych okresach, natomiast w postępowaniu sądowym, gdzie tego rodzaju ograniczenia dowodowe nie obowiązują, wykonywanie pracy w szczególnych warunkach może być wykazywane wszelkimi środkami dowodowymi, w tym także o charakterze osobowym, na przykład zeznaniami ubezpieczonego czy świadków. Należy przy tym pamiętać, że emerytura przewidziana w art. 184 ustawy emerytalnej to świadczenie szczególne, gdyż przyznawane jest w drodze odstępstwa od zasady związanej z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego. Z tego powodu, wszystkie przesłanki warunkujące przyznanie tego świadczenia muszą być wykładane w sposób ścisły i precyzyjny. Praca w szczególnych warunkach, prowadząca do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury, to wyłącznie praca wymieniona w wykazie A lub wykazie B, stanowiącym załącznik do powołanego wyżej rozporządzenia z 1983 r., przy czym - co wymaga podkreślenia - o uznaniu zatrudnienia za pracę w szczególnych warunkach nie decyduje treść dokumentów wystawionych przez pracodawcę, ani nazwa stanowiska pracy, lecz rodzaj powierzony wnioskodawcy pracy i jej wykonywanie w warunkach określonych w § 2 ust. 1 tego rozporządzenia, czyli stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W rozpoznawanej sprawie nie budziło wątpliwości osiągnięcie przez ubezpieczonego wieku emerytalnego, jak i stażu zatrudnienia w wymiarze przekraczającym 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Spór między stronami dotyczył wyłącznie spełnienia przez wnioskodawcę warunku legitymowania się 15-letnim stażem pracy wykonywanej w warunkach szczególnych na dzień 1 stycznia 1999 r.

Sąd I instancji prawidłowo uznał, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy dał podstawy do przyjęcia, że wnioskodawca legitymuje się przesłanką wykonywania pracy w szczególnych warunkach przez okres co najmniej 15 lat.

Odnosząc się do spornego zatrudnienia ubezpieczonego, którego kwalifikację jako pracy w warunkach szczególnych – jak trafnie uznał Sąd I instancji - należy rozpatrywać przez pryzmat poz. 10 („prace przy wypieku pieczywa”) działu X („prace w rolnictwie i przemyśle rolno spożywczym”) wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia z 1983 r., zauważyć należy, że w wykazie A stanowiącym załącznik do uchwały nr (...) Zarządu (...) z dnia 11 lipca 1983 r., a więc bezpośrednio odnoszącej się do (...) - pracodawcy ubezpieczonego w badanym okresie, w dziale X („rolnictwo i przemysł rolno – spożywczy”), pod pozycją 11 („prace przy wypieku pieczywa”) wymienione są stanowiska: w pkt 1 – piekarz, w pkt 2 – ciastkarz, w pkt 3 – ręczny odbiór pieczywa na blachach z pieca, pkt 4 – ręczny odbiór listka waflowego z pieca, w pkt 5 – operator linii produkcyjnych nakładających kęsy do pieca i odbierający pieczywo z pieca, pkt 6 – ekspedytor wyrobów gotowych, w pkt 7 – przesiewacz mąki, w pkt 8 – trzepacz worków, w pkt 9 – operator linii przy produkcji koncentratów ciast, w pkt 10 – obsługujący agregat caromil cream.

W wyroku z dnia 25 lutego 2010r. sygn. II UK 218/09 (Lex nr 590247), Sąd Najwyższy wyjaśnił, iż „wykazy resortowe mają charakter informacyjny, techniczno-porządkujący, uściślający. Z faktu, że właściwy minister, kierownik urzędu centralnego czy centralny związek spółdzielczy w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalił w podległych i nadzorowanych zakładach pracy, że dane stanowisko pracy jest stanowiskiem pracy w szczególnych warunkach, może płynąć domniemanie faktyczne, że praca na tym stanowisku w istocie wykonywana była w takich warunkach i odwrotnie, brak konkretnego stanowiska pracy w takim wykazie może - w kontekście całokształtu ustaleń faktycznych - stanowić negatywną przesłankę dowodową”.

W piekarni, w której w małym pomieszczeniu pracują 2-3 osoby, wszystkie pracują

w wysokiej temperaturze, zapyleniu i rodzaj pracy dostosowany jest do aktualnego zadania, więc jest zmienny. Uzasadnieniem dla uznania za pracę w szczególnych warunkach szerokiego zakresu prac „przy wypieku pieczywa” jest fakt występujących w trakcie ich wykonywania uciążliwości (w szczególności w małych i niezmechanizowanych piekarniach) związanych z niekorzystnymi warunkami mikroklimatycznymi (temperatura na stanowisku pracy), znacznym zakresem ciężkich fizycznych prac ręcznych, pracą wielozmianową, w tym nocną, zapyleniem z powodu pyłów pochodzenia organicznego, głównie mąki.

W kontekście powyższego, nie ma wątpliwości, że praca zarówno na stanowisku pomocnika ciastkarza, ciastkarza, jak i piekarza piecowego podlega kwalifikacji jako zatrudnienie w warunkach szczególnych. Ubezpieczony i przesłuchani w sprawie świadkowie potwierdzili, że początkowo ubezpieczony pracował w ciastkarni, a następnie przy piecu, tj. przy wypieku pieczywa – chleba, bułek, rogalów, kruchych ciastek. Wkładał i wyjmował pieczywo z pieca, pilnował odpowiedniej temperatury w piecu. Także pracując w ciastkarni, pracował przy piecu, przy wypieku ciastek. Znajdujące się w aktach osobowych zakresy czynności również potwierdzają, że ubezpieczony wykonywał prace uznane za prace w warunkach szczególnych. Sąd Apelacyjny nie ma zatem wątpliwości, że zatrudnienie to wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

P. R. i przesłuchani świadkowie nie pamiętali, że przez pewien okres zatrudnienia pracował on w wymiarze 1/2 etatu. Taka okoliczność wynika jednak jednoznacznie z angażu z dnia 2 lutego 1976 r. (k. 14 akt osobowych – koperta – k. 26 a.s.). Przyjąć zatem należy, że okresu od 1 lutego 1976 r. (z tą datą zatrudniono ubezpieczonego na 1/2 etatu jako pomocnika ciastkarza) do 4 kwietnia 1976 r. (k. 15 akt osobowych – koperta – k. 26 a.s.) – z uwagi na brak świadczenia pracy w pełnym wymiarze czasu pracy – nie można zaliczyć do stażu zatrudnienia w warunkach szczególnych.

Uszło także uwadze Sądu I instancji, że nie jest możliwe zaliczenie ubezpieczonemu do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu nauki zawodu od 3 września 1973 r. do 24 stycznia 1976 r. (k. 8 i k. 13 akt osobowych – koperta – k. 26 a.s.). Okres nauki zawodu odbywanej przed dniem 1 stycznia 1975 r. w ramach umowy zawartej na podstawie przepisów ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy był w rozumieniu prawa ubezpieczeń społecznych okresem zatrudnienia w ramach stosunku pracy. Nie jest to jednak wystarczające do uznania tych okresów za okresy wykonywania pracy w szczególnych warunkach w myśl § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (por. wyrok Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 2009 r., II UK 334/08, OSNP 2010 nr 23-24, poz. 294). W myśl § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na warunkach w nim przewidzianych są okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Stałe wykonywanie pracy w warunkach szczególnych jest rozumiane w orzecznictwie Sądu Najwyższego jako wypełnianie pełnego wymiaru czasu pracy na zajmowanym stanowisku pracy, gdyż nie jest dopuszczalne uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika (por. np. wyrok z dnia 4 czerwca 2008 r., II UK 306/07, OSNP 2009 nr 21-22, poz. 290). Wyjątek mogą tu stanowić krótkotrwałe, konieczne szkolenia pracownika, zwłaszcza wstępne (wyrok z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75). Jeżeli więc na stanowisku pracy ucznia nauki zawodu przewidziana była norma czasu pracy w liczbie 6 godzin dziennie i 36 godzin tygodniowo, to praca wykonywana w takim rozmiarze wykonywana była w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na tym stanowisku, tylko ze względu na postanowienia art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, obowiązującego do czasu wejścia w życie Kodeksu pracy. Przepis ten - odnoszący się do sytuacji określonych w art. 12 tej ustawy, zgodnie z którym młodociani przyjęci do pracy byli obowiązani do dokończenia się w celu ukończenia pełnej szkoły podstawowej lub do dokończenia się zawodowego lub ogólnokształcącego (ust. 2), natomiast młodociani zatrudnieni w celu nauki zawodu obowiązani byli do dokończenia się w zakresie obranego

zawodu (ust. 3) - stanowił, że do czasu pracy młodocianych wlicza się czas dokształcania bez względu na to, czy nauka odbywa się w godzinach pracy, czy poza godzinami pracy, jednakże w wymiarze nie większym niż 18 godzin tygodniowo. Dokształcanie w rozumieniu art. 12 ustawy o nauce zawodu oznaczało zajęcia teoretyczne w warunkach szkolnych.

Gdyby więc nawet uznać, że przewidziana w obowiązujących przepisach dla danego stanowiska - ze względu na charakter zatrudnienia lub związane z nim warunki - norma czasu pracy w rozmiarze odbiegającym od powszechnie obowiązującego, stanowiła pełny wymiar czasu pracy, to nie można pominąć koniunktywnego wymagania wykonywania pracy

w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przewidzianym dla stanowiska, na którym takie warunki występowały.

Z umowy o naukę zawodu z 3 września 1973 r. (k. 8 akt osobowych – koperta k. 26 a.s.) wynika, że P. R. pracował jako uczeń do ukończenia 16 roku życia 6 godzin na dobę i 36 godzin tygodniowo, a po ukończeniu 16 roku życia – w normalnym czasie pracy stosowanym w zakładzie pracy. Do jego czasu pracy wliczany był czas dokształcania w wymiarze nie większym niż 18 godzin tygodniowo, bez względu na to, czy nauka w szkole odbywała się w godzinach pracy czy poza godzinami pracy (4 umowy). Ze względu

na połączenie nauki zawodu z obowiązkiem dokształcania się w zasadniczej szkole zawodowej, okres ten nie stanowi zatem okresu pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej na zasadach określonych w § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., gdyż z założenia uczeń przyuczony do wykonywania, określonych w art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach, prac o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu

na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, nie mógł ich wykonywać i faktycznie nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Wyłącznie ww. okresów ze stażu pracy w warunkach szczególnych nie wpływa jednak na ustalenie, że ubezpieczony legitymuje się wymaganym co najmniej 15-letnim okresem zatrudnienia w warunkach szczególnych. Pozostały okres zatrudnienia w (...) – pracy na stanowiskach ciastkarza i piekarza - wynosi bowiem 22 lata, 8 miesięcy i 27 dni.

Skoro zatem wnioskodawca udowodnił ponad 15 lat pracy w szczególnych warunkach na dzień 1 stycznia 1999 r. i spełnił niespornie wszystkie pozostałe przesłanki warunkujące nabycie prawa emerytury na podstawie art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS oraz wymienione w rozporządzeniu z 1983 r., to Sąd I instancji zasadnie przyznał mu prawo do żądanego świadczenia. Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny, działając na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację organu rentowego jako niezasadną.

O kosztach procesu za II instancję Sąd Apelacyjny orzekł w punkcie drugim wyroku uwzględniając zasadę odpowiedzialności za wynik procesu – art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz art. 108 zd. 1 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości

z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.), zasądzając od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kwotę 240 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Alicja Podlewska